

İletişimin Dijitalleşmesi ve Kültürel Melezleşme¹

Berk ÇAYCI,

İstanbul Ticaret Üniversitesi,
İletişim Fakültesi, Medya ve İletişim Sistemleri Bölümü,

Ayşegül Elif KARAGÜLLE²

İstanbul Ticaret Üniversitesi,
İletişim Fakültesi, Medya ve İletişim Sistemleri Bölümü,

Özet

Kültür herşeyden önce paylaşılan bir bellek (dil, tarih, gelenek) ve toplumsal mutakabatlar ve davranış kuralları gibi ortak yaşama olanak tanıyan kurallar bütünüdür (Haviland, 2002, s. 65). Bu çerçevede kültürlerin birbirlerinden etkilenmesi, prehistorik atalarımızdan günümüze yaşanan doğal bir süreçtir. İletişim ve taşıma teknolojilerinin sahip olduğu imkanlar paralelinde bu etkileşim süreci yüzyıllar içerisinde yoğunlaşmıştır. Geleneksel dönemde göç, fetihler ve/veya rastlantısal olarak gerçekleşen geleneksel kültürel alışveriş süreci, modern dönemde geçerliliğini yitirme noktasına gelmiştir. Özellikle XX. yüzyılın son on yıllık diliminde, iletişimin dijitalleşmesi ve mobil iletişim teknolojileriyle bireyin artan hareketliliği zaman ve mekân birlikteliğinin çözülmesine, böylelikle kültürler arasındaki iletişimin ve/veya etkileşimin yoğunlaşması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Dahası, taşıma ve iletişim teknolojileri sayesinde mal ve hizmet akışındaki ulusal sınırların silikleşmeye başlaması ile küresel bir ekonomik ilişkiler bütünlüğünün yayılmacı süreçleri; küresel bütünleşmenin önündeki tüm engellerin hacminin azaldığını göstermektedir. Böylelikle küresel kültür ürünleri, ulus ötesi medya kuruluşları ve dijitalleşen iletişim, ulusal kültürlerin içerisinde önemli gedikler açmaktadır. Bu çalışmanın amacı: dijital iletişimin küreselleşmesi sonrası yerelin yeniden cazip bir hale gelmesiyle ortaya çıkan kültürel melezleşme olgusu argümantatif bir çalışma çerçevesinde ele almaktır.

***Anahtar Kelimeler:** kültürel melezleşme, dijital iletişim, küreselleşme, kültürlerarası iletişim, kültür endüstrileri*

Digitalization of Communication and Cultural Hybridization

Abstract

Culture is a shared memory (language, history, traditions), made up of a body of rules such as social agreements and living rules that allow common life (Haviland, 2002, s. 65). Within this framework, cultures influencing one another is a natural process that has occurred since

¹ Bu çalışmanın gerçekleşmesinde, “Doktora Bursu” ile destek sağlayan TÜBİTAK’a teşekkür ederiz.

prehistoric times. Parallel to amenities of technique, this interaction process has intensified over centuries. The cultural exchange process that occurred in the traditional period by migration, conquests, and/or randomly has come to the point of losing its validity in the modern era. Especially in the last decade of the 20th century, the digitalization of communication and mobile communication technology with the increased mobility of individuals has led to dissociation of time and space, thus intensifying the communication and/or interaction between cultures. Moreover, with transportation and communication technologies making national boundaries indistinct for goods and service flow, the expansionist process of the integrity of global economic relations has lost all barriers to global integration. Thus, global cultural products, transnational media bodies, and digitalized communication have been making significant breaches in national culture. The purpose of this study: the phenomenon of cultural hybridization occurring as result of locales becoming attractive again with postglobalization of digital communication is addressed with an argumentative framework.

Key Words: culturel hybridization, globalization, intercultural communication, culture industries

Giriş

İçinde bulunduğumuz çağ, başta taşıma ve iletişim teknolojileri olmak üzere küresel hareketliliğin tedrici olarak arttığı, Harvey' in (2012, s. 387) kavramsallaştırdığı şekliyle “*zaman sıkışması'nın*” tüm insani faaliyet alanlarına sirayet etmekte olduğu bir dönemdir. Bu değişimlerin arkasında aklın egemen olmasıyla birlikte rasyonelleşen birey yer alırken; merkezinde ise bilim ve tekniğin buluşlarının doğurduğu, yeni küresel ölçekte üretim-tüketim, yaşama ve düşünce şartlarının etkileri bulunmaktadır. Bu noktada küreselleşme tartışmaları yandaşları, karşıtları ve şüphecileri tarafından farklı yönlerinden irdelense de son kertede teknolojik inovasyonlar Schmidt ve Cohen'in (2014) betimleyici bir ifadeyle ortaya koyduğu “*yeni dijital çağ*” da, farklı kültürlerin ve kimliklerin yoğunlaşmasında kaldıraç görevi görmektedir. Bu yoğunlaşma bireylerin ve/veya toplumların daha önce emsali görülmemiş bir şekilde iç içe geçmesinin önündeki engelleri bertaraf ederken; aynı zamanda çalışmanın ana kütlelerini oluşturan kültürel melez formaların ortaya çıkmasında belirleyici olmaktadır.

İnsanlık tarihinin uzun bir dönemi boyunca insanların büyük bir bölümü, hayatlarını yerel bir kültürün tesirinde devam etmiştir. Yüzyıllar boyunca insanlar, dinin ve geleneklerin egemen olduğu kültürel değerlerin öğretisiyle parçalı yerel kültürler ağı içerisinde bir arada yaşarken; kültürel etkileşim ve iletişim, sadece seçkinler arasında ya da göçler sebebiyle sağlanabilmiştir. Yüzyıllar boyu süre gelen bu süreç, ulus devletlerin ortaya çıkmasıyla

birlikte ulusal kültürlerin devlet güdümlü olarak inşasına neden olmuştur. Bu noktada kitleleri etkilemek isteyen ulusal hükümetler, dayatmacı politikalar ve yasalar kadar kitle iletişim araçlarını da ulusal kültürün kökleşmesi adına sıklıkla kullanmışlardır. Bu sayede üretilen ulusal kimlikler, belirli bir coğrafyada egemen olan ulusal kültürle sistemli bir şekilde eşlenmiştir. Süreç içerisinde ulusal sistem içerisinde yükselen kapitalizmin küreselleşmeci arzusu, tüm ticari faaliyetleri ve özellikle eski, yeni tüm iletişim kanallarını devlet elinden kademeli bir şekilde alarak özel bir faaliyet alanı haline dönüştürmüştür. Kısa sürede artan iletişim kanalları ve araçları iletişimsel özgürlüğü “görece” arttırırken; baskın egemen kültürün kültürel kodlarını da küresel ölçekte zerk etmeye başlamıştır. Böylelikle yerelin kültürel değerlerini içselleştirerek kısıtlı bir coğrafyada yaşamını sürdüren insanların dahi dünyayı anlamlandırma şekilleri, dünyanın her köşesinden iletişim teknolojileri vasıtasıyla gelen dijital iletiler sayesinde farklılaşmakta; kültürel akışlar ise hızlanmaktadır. Meyrowitz’in 1985’de yeni küresel iletişim sistemleri, mekânlar ile toplumsal durumlar arasındaki ilişkileri dönüştürüyor ve hayatın coğrafyasını daraltıyor (Meyrowitz, 1985, s. 85) ifadesinden hareketle günümüzde, kültürel etkileşim ve kültürel melezliklerin en önemli aşaması olarak kabul gören kültürlerarası etkileşim taşıma ve yeni iletişim teknolojileri vasıtasıyla sağlanmaktadır.

Özellikle XX. yüzyılın sonu itibariyle iletişimin dijitalleşmesi ve son dönemde mobil iletişim teknolojileriyle bireyin artan hareketliliği, toplumlar ve kültürler arasındaki etkileşimin/iletişimin yoğunlaşması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Dahası mal ve hizmet akışındaki sınırların silikleşmeye başlamış ile küresel bir ekonomik ilişkiler bütünlüğünün yayılmacı süreçleri; küresel bütünleşmenin önündeki tüm engellerin hacminin azaldığını göstermektedir. Böylelikle melez kültürler ve ulus ötesi medya kuruluşları, ulusal kültürlerin; bilhassa da ulusal kimlikler içerisinde önemli gedikler açmaktadır (Held & McGrew, 2014, s. 28). İfadeyi açtığımızda, başta internet olmak üzere, tüm dijital teknolojilerin yaygınlaşması enformasyon üzerindeki birçok gücü (*ulusal ve uluslararası*) etkisiz hale getirebilmektedir. Bunun sonucu olarak da, insanlar daha önce tecrübe etmedikleri kültürlerin etkisine daha açık hale gelmektedir. Öyle ki bu etkileşim sürecinde çoğu zaman dilin önemi azami ölçüde kalmaktadır. Bunun nedeni özellikle dijitalleşmeyle birlikte görselliğin başat öneme sahip olduğu yeni dijital çağ da işitsel ve görsel birçok ileti kültürel değerlerin aktarılmasında etkin konumda olmasıdır. Özellikle kapitalist bir ekonomik düzen içerisinde tüketim arzusunu pekiştirmek isteyen ulus-ötesi şirketler, kültürel küreselleşmenin önünü açmak, baskın kültürü

ulusal kültürlerle eklemlenmek veya yerel kültürlerin melezişmesi adına çaba sarf etmektedir. Bilhassa kültürel üretim ve dağıtımın kontrolü üzerinde hegomonik güç uygulayan ulus-ötesi şirketler, baskın egemen kültürün tüm kültürel kodlarını dijital iletişim araçlarıyla kitlelere zerk etmektedir (Stevenson, 2008, s. 13-28). Bu nedenle, günümüzde dijital iletişim teknolojileri, kültürlerin birbirleriyle etkileşiminden başlayarak; kültürel melezişme süreçlerinde merkezi bir öneme sahiptir. Aynı zamanda bu durum çokkültürcülüğün önünde bir set vazifesi görmektedir. Bu çalışmada dijital iletişimin küreselleşmesi sonrası yerelin yeniden cazip bir hale gelmesiyle ortaya çıkan kültürel melezişme olgusu argümantatif bir çalışma çerçevesinde ele alınacaktır.

İletişimin Dijitalleşmesi ve Medya Biçimlerinin Melezişmesi

İletişimin dijitalleşmesi, konvansiyonel medya ve kültürel melezişme adına hiçte masum olmayan bir yeniliğin iletişim sürecine dâhil olduğunu kısa süre içerisinde hissettirmiştir. İnternetin, askeri sınırların dışına çıkarak toplumsallaşması, daha önce emsali görülmemiş bir küresel enformasyon hareketliliğinin yaşanmasına öncülük etmiştir. Böylelikle, elektronik cihazlar süratle gelişmiş; bağlantılar hızlanmış; cep telefonları işlem kapasitelerini arttırmış ve hayatın her alanında kullanılan bilgi, dijitalleşmiş ve bunun sonucunda enformasyon üretimi geçmiş dönemler ile kıyaslanmayacak oranda artış göstermiştir. Bu gelişme küresel kültür ürünlerinin, dünyanın her köşesine yayılması için yeni bir dönemin habercisi olmaktadır. Bu gelişmeler tüm insani faaliyet alanlarını derinden etkilediği gibi konvansiyonel medyada önemli bir kırılmanın yaşanmasına öncülük etmiştir. Böylelikle insanların/toplumların bilgiyi üretme, iletme, erişme ve depolama biçimleri dijitalleşmiştir. Dijitalleşen içerik sayesinde radyo, televizyon ve gazete gibi geleneksel medya araçları, internet sayesinde bir araya gelerek; tek bir araç üzerinden erişilebilir hale gelmiştir.

Medya yakınsamasıyla (*convergence*) birlikte bütünleşen ekranlar ve mobil iletişimle bireyin artan hareketliliği akıllı telefonları ve tabletleri etkili bir mecra haline dönüştürmektedir. Bu dönüşüm beraberinde geleneksel medyaya duyulan ilginin dijitale kanalize edilmesiyle sonuçlanmaktadır. Böylelikle medya tüketim eğilimleri, teknolojik gelişmeler paralelinde değişime uğramaktadır. Teknolojik gelişmelerle birlikte yeni medya, hem eski teknolojileri, hem de başta internet olmak üzere yeni teknolojileri birlikte kullanmaktadır. Yeni medyanın farklı kullanım biçimlerinin sınırları, gelişen teknolojilerle birlikte artmasıyla; kullanıcılar eski ve yeni medyanın bir arada kullanıldığı yeni bir çeşitliliğe

doğru yöneldiği görülmektedir. Böylelikle medya biçimlerinin teknik melezleşmesi, küresel kültür ürünlerinin, dünyanın her köşesine yayılması ve kültürel alışverişin hızlanmasını ivmelendirmektedir. Bu bağlamda McMillin (2007, s. 67) her adaptasyonun daha işin başında bir melezleşme ifadesi olduğunu savunur; günümüzde medya türleri arasındaki sınırların kalkmasının temel nedenini de format adaptasyonlarına bağlamaktadır. Bu durum, yeni ve eskinin bir sentez halini almasını sağlamaktadır. McLuhan'ın *teknolojik hibritleşme* ya da bir diğer ifadeyle *melezleşme kavramını* Global Köy isimli kitabında şu ifadeler ile tanımlamaktadır; “*yeni bir sistemin ötekine eklenmesi ve kısmen bütünleşmesidir*” (McLuhan & Povers, 2001, s. 205) Bir diğer ifadeyle, iletişim teknolojilerinin melezleşmesinin (*hybridization*) göstergesidir. Bu bağlamda medya alanında yaşanmakta olan melezleşmenin kaynağı ise teknolojik iyileşmelerdir.

Medyanın iyileşmesi günümüze ait bir olgu değildir. Geçmişten günümüze medya sürekli olarak kendini, aracın sağlamış olduğu imkânlarla göre iyileştirmiştir. Örneğin parşömenin taşı iyileştirmesiyle başlayan süreçte, kağıt parşömeni, fotoğraf, resmi iyileştirmiş, film ise fotoğrafın iyileşmesini sağlamıştır. İlerleyen dönemlerde televizyon radyoyu iyileştirmiştir. Özetle, yeni medyadan önceki tüm medya biçimleri, birbirlerinin yeniden şekillenmesinde itici kuvvet olmuştur. Bu durum, kültürel alanında yeniden düzenlenmesine sağlamıştır. Böylelikle iletişim medyası aracılığıyla kültürel sembol ve imgeler yeni alanlarda tecrübe edilme imkanına kavuşmuştur. Bu durum medya dolayımı kültürler arası iletişimin başladığının önemli bir göstergesidir. Bir diğer ifadeyle medya biçimlerinin hibritleşmesi, kültürel melez formların ortaya çıkmasında belirleyicidir. Böylelikle zaman içerisinde medya alanında yaşanmış ve yaşanmakta olan tüm iyileşme süreçleri teknolojik inovasyonlar sayesinde domino etkisiyle gelişmiş gelinen noktada kültürlerarası iletişim zaman ve mekandan bağımsız bir şekilde gerçekleşebilir duruma yükselmiştir.

Medyanın teknik iyileşmesi, bir araya toplanmanın aksine konvansiyonel ile yeni medya arasında bir ilişki oluşturmakta ve bir karışımın, intermedya ve hibritleşmenin olduğu gözlenmektedir. Medya biliminde intermedya, farklı medyanın karışımının, türsel ve yapıyı değiştiren biçimini ifade etmektedir. Bu karışım ve iç içe geçme, yeni bir medya formunu beraberinde getirmekte ve medyanın yapısının dönüşümünün bir transformasyon süreci olarak gözlenmektedir. İntermedya transformasyonun sonucu, karışık bir form ortaya çıkarmakta, tek

anlamli olarak temeldeki medya formu içinde düzenlenememekte aksine farklı niteliği ile yeni bir formu içermektedir. İntermedya, eski medya formundan çözülmeyi değil, yeni ve eski medya formlarının yapısal birleşmesini yani tarihsel olarak ayrı olan medya tiplerinin birleşimini ifade etmektedir (Yvonne 2004: 79). Bu çerçevede artık kesin anlamda gönderici ile alıcı arasında bir iletişim yoktur; artık az ya da çok gönderici ile alıcı arasında komütasyonlar vardır; alıcının gönderici, göndericinin ise, alıcı olduğu bir konu vardır. Anlam göndermek, taşıma ve alımlama ile değil, aksine yazar ile makine ya da ağ aracılığıyla iletilen konu ve alıcı arasındaki bir hibritleşmedir. Anlamın üretim esası, karmaşık karşılıklı etkileşim ve insan-makine ve diyalogun multimedya sürecidir (Couchot 1999: 78: aktaran, Yvonne 2004: 86 v.d.). Bu süreçte metnin okuru, edilgen alımlayıcıdan ziyade medyayı etkin kullanan ve metni okurken yeniden üreterek, yazan alımlayıcıya dönüşmektedir. Yeni medya kullanıcısının kitle iletişim sürecinde katılımı yaygınlaşmaktadır (aktaran, Aktaş, 2014, s. 100-102).

Mcluhan'a göre medya alanındaki tarihsel ve teknolojik ilerlemeler, diğer kültürel üretim alanlarıyla doğrudan ilişkilidir. Medya biçimlerinin teknik melezleşmesi, ilişkili üretim alanlarını da yeniden yapılandırmaktadır (Stevenson, 2008, s. 210). Mcluhan, bu durumu örneklendirirken dergi kapaklarının renkli televizyon tarafından dönüştürüldüğü savını ileri sürmektedir. Bunu ifade ederken de renkli kapak ve resimlerin teknolojinin ilerlemesine verdiği bir cevap olarak anlamlandırmaktadır. Özellikle internetin toplumsallaşmasıyla kültür endüstrisi içerisinde yer alan televizyon programları; küresel akış içerisinde kendi formatını yapı bozumuna uğratma pahasına yayınlandıkları ulusların kültürel özelliklerine göre uyarlanmaktadır. Benzer melezleşme süreci müzik endüstrisi içerisinde özellikle de rap ve hiphop türleri içerisinde kendini göstermektedir. Ancak kültür, süreç içerisinde evrimleşir bu nedenle zamana bağlıdır (Kriener ve Meckel 1996:12). Kültürün farklılaşması ve hibritleşmesi sürecinde, küreselleşme, iletişim ve medya teknolojileri önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca iletişim ve medya teknolojilerinin gelişimi ve hibritleşmesi, kültür ve kültürel kimlikleri yeniden biçimlendirmekte ve üzerinde hibritleştirici bir etki yaratmaktadır. Küreselleşme sürecinde iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler bağlamında modern sonrası toplumlar, farklılık, parçalanma ve etnik çeşitlilik ile melez kültür haline gelmektedir. Yaşanmakta olan etkileşim ve kapitalist üretim mantığı içerisindeki küreselleşen kültürlerin ulus kültürlerine etkisi; melez kültürler üzerinde yeniden düşünmeyi dijital iletişim çağında bir gereklilik haline getirmektedir.

Kültürel Melezleşme

Melezleşme ve/veya melezlik kavramının etimolojik kökeni, botanik ve zooloji bilimlerinden gelmektedir (Staiger, 1997, s. 5). Yalın haliyle farklı türlerin çapraz yetiştirilmesi olarak nitelendirilen bu kavram, zaman içerisinde sosyal bilimlerde özellikle kültürel çalışmalar ekseninde sıklıkla kullanılmaya başlamıştır. Kültürel Melezleşme: küresel sistem içerisinde, toplumların sahip olduğu kültürlerin farklı toplumlarla diyalektiğinin bir ürünüdür (Robertson, 1998, s. 139-162). Bu noktada Hannerz, melez kelimesini dil bilimsel olarak incelemiştir. Yazara göre: creole (melez) ile create (yaratma) arasındaki benzerlik rastlantısallıktan uzaktır. Melezleşme kavramı biraz kaybetmeyi, biraz da kazanmayı içermektedir (Hannerz, 1998, s. 161). Bu bağlamda Said ise kültürel melezleşme ifadesinin eskiden var olan homojen bir kültüre atıfta bulunduğunu belirterek kavramı eleştirmektedir. Devamında yalnızca saf bir kültürün kültürel etkileşimle melezleşebileceğini ifade etmektedir. Terry Eagleton, Said'in ifadelerinden hareketle bütün kültürlerin etkileşim içerisinde olduğunu ve saf bir kültürün yeryüzünde var olmadığını belirtmektedir (Eagleton, 2005, s. 25). Literatüre bakıldığında kültürel melezleşme³ kavramı, “hibritleşme”, “kreollizasyon”, “küre-yerelleşme” ve “ekleme” gibi kavramlarla açıklanmaya çalışılmaktadır. Farklı kavramlar kullanılarak ifade edilmeye çalışan şey genel olarak ulusal kültürün yerelden çıkartılarak; küreselleşmenin olumlu veya olumsuz çift yönlü etkileriyle harmanlanmasını ifade etmeyi amaçlamaktadır. Küreselleşme karşısında toplumlar, endüstrileşmenin zorlayıcı ekonomik koşulları tarafından yeniden düzenlenirken, sosyo-ekonomik olarak farklılaşmakta ve kültürel olarak hibritleşmektedir. Buna karşılık kültürel melezleşmeye koşut gelen bazı kavramlarda bulunmaktadır. Bu kavramlar çekirdeğinde tüm kültürleri iç içe geçmiş olarak kabul etmiştir. Haviland'ın (Haviland, 2002, s. 469) değişimin kaçınılmazlığı üzerinden tanımladığı kavramlar yenilik, yayılma, kültürel kayıp ve kültürel benzeşme kavramlarıdır. Ancak kültürel melezleşme ve ona koşut geliştirilen tüm kavramlarla ilgili tüm çalışmalarda küreselleşme ve onun determinist etkisi her zaman referans noktası olma özelliğini korumaktadır.

Küreselleşmeyle ilgili literatürde tek bir tanım olmamakla birlikte yeni bir kavram olmadığı su götürmez bir gerçekliktir (Wallerstein, 1997, s. 36), (Amin, 1999, s. 51) Ancak

³ Bu kavram ile ilgili ilk tartışmaların 18. yüzyılda Britanya, Fransa ve Amerika'daki nüfusların yer değişimleri ve fetihler sonrası gerçekleşen ırklar arası temaslardan dolayı, ırksal ve kültürel bağlamda ortaya çıktığı belirtilir ve küreselleşme sonrası yerel kültüre olan etkileri bağlamında kullanılmaya devam ettiği gözlemlenmektedir (Kraidy, 2002, s. 316-339).

unutulmamalıdır ki küreselleşme kapitalist üretim biçimiyle sıkı bir bağ içerisindedir. Aynı zamanda Amerika ve Avrupa kültürlerinin yeni sömürgecilik kolanizasyon ve kültürel kaynaşma ile dünyaya yayılma çabalarının ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Özellikle, Batı kültürlerinin diğer kültürler üzerindeki hegemonyası sonrası, gelişmekte olan ülkeler Batı kültürünü onur kırıcı bir şekilde taklit etmektedir. Böylelikle küresel melezleşme süreci hız kazanmaktadır (Latouche, 1993, s. 55). Ayrıca bu sistem yüksek kar getiren belirli üretim türlerinin en büyük kapital birikim yerleri haline gelen belli sınırlı bölgelerde yoğunlaşmasına dayanan hiyerarşik bir yapıda hareket etmektedir. Bu hiyerarşik yayılma Amerika ve İngiltere gibi merkez kapitalist ülkelerin tekelinde organize olmaktadır. Bu sebeptendir ki, kültürel istila hareketleri Avrupa'daki merkez ülkeler ile Amerika üzerinden büyük ölçüde gerçekleşmektedir. Bu egemen güçler teknoloji tekelini elinde bulunduran, küresel ölçekte gerçekleşen finansal akımları kontrol eden ve doğal kaynakları kullanan ve/veya sömüren güçlerdir. Bu anlamlarıyla küreselleşme ve onun tüm getirileri, gücü elinde bulunduran egemen iradenin çıkarıdır. Bu noktada Arjun Appadurai'nin küreselleşmeyle ilgili bakış açısı ise, Amerika merkezli bir merkez-çevre ilişkiler sistemi içerisinde organize olmaktan ziyade çok merkezli kaotik bir yapıdır. Appadurai'ye göre küreselleşme, Koreliler için Japonlaşma, Kamboçyalılar için Vietnamlılaşma, Sirilankalılar için ise Hintlileşmedir (Appadurai, 1990, s. 70). Appadurai'nin perspektifinden hareketle kültürel melezleşme sadece Avrupa ülkeleri ve/veya Amerika menşeyli gerçekleşen bir süreç değildir. Aksine, egemen güçlerin kontrolünde yönlenen çok merkezli ve karmaşık ticari ve kültürel ilişkiler bütünüdür.

Küreselleşmenin öznesi durumundaki egemen güçler, ekonomi, politika ve kültür gibi ana öğeleri devletler üstü bir noktaya taşıyarak ulusal sınırlardan koparmakta ya da Avrupa Birliği gibi ulusötesi örgütlenmeler ile ulusal sınırları silikleştirmektedir. Bu bağlamda, 1990'lı yıllara kadar küreselleşmeciler tarafından “*yerel alana*” olumsuz yan anlamalar yüklenmiş ve yerel alanın ortadan kaldırılması fikri hakim olmuştur. Ancak XX. Yüzyılın son on yıllık periyodunda küreselleştiricilerin görüş alanında “yerellik” yeniden değerlendirilmeye başlamıştır. Görüldüğü gibi mutlak bir küreselleşme süreci XXI. yüzyıl itibariyle söz konusu değildir. XXI. Yüzyıl itibariyle klasik küreselleşmeciler yaklaşımının yanı sıra, yerelliğe olan ilginin yeniden filizlenmesi, küreselleşmenin yeni bir boyut kazanmasını sağlamıştır. Gelinek noktada yerelin küreselleşme sürecindeki rolü yeniden tanımlanmaktadır. Bu sayede yerel, bir kusurdan ziyade bir değer olarak kabul görmeye başlamıştır. Örneğin Coca Cola, çeşitliliğin kaynaklarından güç alarak 1915'teki şişenin kullanılmasıyla yerel etki alanlarının

canlandırılmasını sağlamıştır. Netice itibariyle Coca Cola yerel izler taşıdığı nostaljik şişeleriyle tüm küre üzerinde yerel alanın biricikliğini cazip kılmayı başarmıştır. Örnekten anlaşıldığı gibi, yerelin küresel olanla adaptasyonu kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu adaptasyon süreci yereli erozyona uğratarken; küresel olanın izleriyle yeni bir oluşum sürecini başlatmaktadır. Bu bağlamda adaptasyonun başladığı her noktada, bir süre sonra melezleşme kaçınılmaz hale gelmektedir. Böylelikle kültürel melezleşme süreci küreselin, yerelle etkileşime geçmesiyle başlamaktadır. Pieterse göre (1994, s. 168) melezleşme küreselliğin kaçınılmaz bir parçasıdır. Pieterse kültürel melezleşmeyi yerel kültür ile küresel kültürün iç içe geçmesiyle oluşan yeni kültürel formlar olarak görmektedir. Pieterse ortaya çıkan yeni formatları melez kültürler olarak tanımlarken; bu formatların ortaya çıkmasında küresel hareketlilik (taşıma ve iletişim teknolojileri), göç, sınır ötesi istihdam ve çok kültürlülük gibi önemli süreçlerin başat öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Bu sıralamanın içerisine son yıllarda iletişimin dijitalleşmeside eklenmiştir. Böylelikle küresel ile yerel kültürler arasında sınırlar ortadan kalktığı gibi ortaya çıkan yeni kültürel form her iki kültürün kodlarını içerisinde barındırma eğilimindedir. Ancak melez kültürlerin birbiri içerisine eklenmiş hali yeni bir kültürel form oluşturduğundan biriciktir. Bu biriciklik tikel kültürlerden farklı olarak bir yere, zamana, tarihe ya da kültüre bağımlılığı da ortadan kaldırmaktadır.

Günümüzde küresel ile yerel olan arasındaki etkileşimin pozitif yönde ivmelenmesinde taşıma ve dijital iletişim teknolojilerinin zaman ve mekan üzerindeki yıkıcı etkileri yer almaktadır. Bu bağlamda reklamcılık, iletişim, turizm ve tasarım gibi yeni kültür araçları da çeşitli alanlardan küresel pazar mantığıyla farklı kültürlerin karşılaşmasında belirleyici olmaktadır. Geneli itibariyle de küresel olan, yerel ile etkileşime geçme eğilimindedir. Bu etkileşime geçme eğilimi daha önce bahsettiğimiz gibi tesadüflükten uzak belirli bir amaca hizmet etmektedir. Bu istilacı hareket, tıpkı bir kanser virüsünün bir hücreye girmek için şekil değiştirmesiyle benzer şekilde hareket etmektedir. Böylece hücre onu kendisinin organik bir parçası sanmaktadır. Virüs çekirdeğe ulaştığında ise bütün hücreyi sarmış ve geri dönüşü olmayan bir sürece sokmuştur (aktaran, Friedman, 2000, s. 306). Kültürel etkileşim ve sonrasında ortaya çıkan kültürel melezleşme ilkel dönemlerdeki gibi doğal karşılaşmaların tesadüfi bir sonucu olarak geliştiğinde bir çeşitlilik gibi görülmeye Tzvi Marx'ın ifadesi üzerinden örneklendirdiğimiz kapitalist yayılcı politikaların bir sonucu olarak kaçınılmaz bir şekilde gerçekleşen kültürel melezleşme tikel kültürler üzerinde yok

edici ve/veya tahrip edici bir etkiyi özünde saklamaktadır. Bu durum kültürel alanda “saf”lıktan söz etmeyi imkansız hale getirmekte, kültürel değerler iç içe geçmekte bunun bir sonucu olarak dünyayı algılama biçimlerinden sosyo-kültürel alanlara kadar tüm alanlar benzeşmekte/tektipleşmekte ve son kertede baskın kültürler, küresel düzlemde hakim renkleri oluşturmaktadır. Örneğin, Coca Cola'nın yerelleşme adına içeceklerini revize etmesiyle başlayan süreçte yeme içme ve dijital ortamdaki boş zaman aktiviteleri gibi kültürel davranış kodlarında tektipleşmektedir.

Külterel Melezleşme Sürecinde Medyanın Rolü

İletişimin dijitalleşmesi, internet ve mobil iletişimin küreselleşmesiyle birlikte medya, kültürel kodların küresel ölçekte akışı için oldukça etkin bir dağıtım aracı olmuştur. Küresel düzlemde, imaj ve simgelerin zaman ve mekandan bağımsız artan yoğunluğu, kültürel karışımların ve melez formların ortaya çıkmasına öncülük etmektedir. Medya iletişiminin küreselleşmesi ise, medya aracılığıyla kurulan bir dijital ağın oluştuğunun göstergesidir. Ağ, farklı yerel ya da yerelin çeşitli alanlarının ulusal sınırlarının bağlantısını ortaya koymaktadır. Bu ağ, yazılı basın, sinema, radyo ve televizyon gibi elektronik medya ve İnternet'e kadar farklı medya araçları tarafından taşınmaktadır. Bu süreçte ortaya çıkan farklılıklar günümüzde hibritleşmektedir. Diğer yandan ise, medya iletişiminin küreselleşmesi ile tek boyutlu ve homojen kültür oluştuğu yönünde önemli göstergeler vardır. Ancak yapısal standartlaşmış momentlere rağmen ve yerel anlam üretimleri, küreselleşmenin iletişimsel bağlamında değişse bile kültürel farklılıklar görece devam etmektedir. Aynı zamanda medya iletişimi bir yandan çeşitli kültürel araçları, yerel ötesi olarak dünyanın farklı bağlamlarında geçerli kılmaya çalışmakta ve farklı kurumlarla yerel ötesi ekleme mekânları oluşturmaktadır. Diğer yandan ise, kendisi eşitsiz ve çatışmalı bir süreç olarak kalmaktadır. Bu yalnızca ekonomik alan için değil, anlam üretimi alanı için de geçerli olmaktadır. Bu noktada kültürel süreçlerin yayılımı ve yerel kültürler ile karşılaşması teknoloji ve medya ekseninde ele alınmalıdır.

Ağ Toplumu'nda, kablosuz internet ve iletişim teknolojileriyle başlayan enformasyonun küresel ölçekte sınırsız dolaşımı, küreselleşme ve kültürlerarası etkileşim süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Küreselleşme, Stuart Hall'a (Hall, Held, & Grew, 1992, s. 23) göre; küresel ölçekte işleyen ve sınırları aşarak, toplumları ve kurumları yeni mekân-zaman bileşimlerinde bütünleştirerek, dünyayı birbirine daha bağlı duruma getiren süreçler

şeklinde tanımlanmaktadır. Teknoloji merkezli tanıma baktığımızda, Harvey'e (1997, s. 75) göre; dünyanın küçülerek yoğunlaşması, iletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin, haberleşme ve ulaşımı daha kolay, daha hızlı ve daha ucuz hale getirmesinin ve böylelikle karşılıklı bağımlılığın artmasının sonucu olarak tanımlamaktadır.

Teknolojik gelişmeler ile birlikte mekânı aşma süresindeki kısalma ve dünyanın küresel bir köye dönüşmesi, zaman ve mekân sıkışmasının göstergesidir. Böylelikle iletişimin küresel bir boyut kazanması ile zamana ve mekâna yüklediğimiz anlam ve algımız değişmektedir. İletişimin küreselliğini Harvey (2012, s. 270) "*zaman ve mekân sıkışması*" olarak ifade etmektedir. Bu noktada, mekânın zaman tarafından yok edilmesi iletişimin mekâna bağımlı olmadan her an, her saniye gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. Böylelikle enformasyon geleneksel döneme kıyasla, taşıyıcılarından bağımsız olarak küresel ölçekte dolaşım gücüne sahip olmaktadır. İletişim sürecinde bedenlerin belirli fiziksel mekân içinde yer değiştirmesi hiç olmadığı kadar gereksizdir. Bu sayede, mesafeler ve birbirlerinden bağımsız yerelliklerde anlamlarını yitirmeye başlamıştır. İletişimin küreselleşmesi ve enformasyon alışverişi sürecinde zaman ve mekân birlikteliğinin bozulması dünyanın yoğunlaşmasına ve yeni kültürel melezliklerin oluşmasına olanak sağlamaktadır. Bu noktada Paul Virilio, (1991, s. 13) insanları artık coğrafi uzaklıkların, diğer bir ifadeyle fiziksel engellerin ayıramayacağını belirtmektedir. Ayrıca gelişen enformasyon teknolojileri ile birlikte iletişim sürecinde burası ile orası arasındaki yapılan ayırımın anlamsız bir hal aldığını ifade etmektedir. Bu ifadeler kültürel melezliklerin ortaya çıkma ihtimalini yükseltmektedir. Çünkü dijital ortamlar kültürel etkileşim için yeni ortamlar üretmekte ve bunu gerçekleştirirken dijital iletişimin tüm imkânlarını sağlamaktadır. Özellikle kültürel melezliklerin ortaya çıkma sürecinde yaşanan karşılaşmalar küresel kültür ile ulusal kültürlerin çarpışması şeklindedir. Nihayetinde dönüşen ulusal kültürler olurken; küresel kültür tıpkı kapitalizmin kendini sürekli yeniden ürettiği gibi ulusal kültürel değerleri melezleştirerek yayılcı politikasının devam ettirmektedir.

Mekansal mesafelerin özellikle kablosuz internet teknolojisi ve mobil iletişim araçları sayesinde sıfırlanması (Bauman, 2012, s. 25) zamana yüklenen anlamın içinin boşalmasına neden olmaktadır. Adam Hart –Davis (2013) "*Zaman Kitabı*" isimli çalışmasında bu süreçte dikkat çekmiş ve zaman algısının insan zihnindeki değişimini şu sözler ile açıklamıştır:

Onu ne görebilir, ne duyabilir, ne de koklayabiliriz. Bununla beraber gerek tüm yaşamımız, gerekse çevremizde gördüğümüz her şey onun hükümdarlığı altındadır. Müthiş bir duyarlılıkta ölçümünü yapabiliriz belki, ama o Evren'in en ilginç yanlarından biri olma özelliğini yine de bırakmaz elinden. Bir yerden bir yere değişir, siz yükseldikçe o yavaşlar. Işık hızına varınca durur. Sıkılıncaysa geçmek bilmez. Akıl almazlık konusunda hiçbir mevzu onunla yarışamaz (Davis, 2013, s. 68)

Teknoloji, mekan ve zamanın yeni dijital çağda yeniden düzenlenmesini sağlarken; enformasyonun, mal ve hizmetin akışında yerelliğin mahiyetini azaltmıştır. McLuhan'ın (Altay 2005: 22) ifade ettiği gibi, kültürler iletişim kurma biçimlerine göre şekillenmekte ve iletişim teknolojisindeki bir buluş kültürel değişime yol açmaktadır. Castells de (2005, s. 497) kültürlerin iletişim süreçlerinden oluştuğunu söyleyerek, iletişim araçlarının kültürel dönüşümde oynadığı rolün önemini ortaya koymaktadır. Tıpkı dilin kendisi gibi her araç da (medium) düşünceye, ifadeye ve duyarlılığa yeni bir yönelim kazandırarak benzersiz bir söylem tarzının ortaya çıkmasını sağlamaktadır” (Postman, 2004, s. 19) Bu bağlamda içeriklerin ışık hızıyla iletilmesi bir kültür devrimi yaratmaktadır. Günümüz medya sisteminde, dijitalde simülasyon ve metin, resim, dil, müzik, ton ve diğerlerinde ikili bir iç içe geçme gözlenmektedir. Eşzamanlılık ve bir aradalığın yeni bir formu oluşmaktadır. İletişim teknolojilerinin rolü, yeniden üretim ve yayılmadan, toplum ile yeni medya endüstrisi arasında düzenleyici medya mantığı ile ortak bir yanı bulunmayan katılımcı bir ilişkiye yönelmektedir. Yeni ilişki ve etkileşim yapısı, kamuoyunun hibrit medyaya katılımını değiştirmektedir. Çeşitlendirme ve kombinasyon kavramları, bir yandan ayrık bir birlik oluşturmakta diğer yandan ise, kültürler arasında düzenli ve sürekli uyum ve karışma süreçlerini vurgulamaktadır (Yvonne 2004: 186-101). Bu çerçevede küreselleşme sürecinde birleşen ve hibritleşen medya teknolojisinin standartlaşmış kitlesel medya ürünleri ile yerel toplumsal kültürlere etkisi bir yandan hibritleştirici bir özellik içermekte diğer yandan ise, egemen kültürlere karşı direnme potansiyelini de içinde barındırmaktadır (Aktaş, 2014). İçli'ye göre küresel kitle kültürü, kültürel üretimin modern araçlarının televizyon, sinema (2001, s. 166), sosyal paylaşım ağları ve dijital platformların egemenliğindedir. Bu iletişimsel zenginlik sayesinde farklı kültürler siber uzamlarda karşılaşmakta ve homojenleşmektedir. Ayrıca medyanın yeni hali, “boş zaman⁴” aktivitelerinin/etkinliklerinin yeniden

⁴ Günümüz kapitalist üretim mantığı açısından boş zaman: “çalışmanın, yeniden üretimi için gerekli bir zaman/yaşam alanıdır. Kapitalist çalışma düzeninin yeniden üretimi için, çalışmaya hazır biyolojik ve zihinsel dinginlik noktasında iş görene ihtiyaç duyulması, bu vakti çalışmanın doğurduğu ve verim düşüklüğüne yol açabilecek yorgunluğun giderilmesine hizmet edecek bir kullanıma açılmasına yol açmıştır... Boş zaman günümüze gelinceye kadar farklı değersel anlam imgeleriyle yüklü bir faaliyet alanı olarak görülmüştür. Kimi zaman, çalışmanın yeniden üretimi için gerekli sınırlı-sorumlu kullanımı olan bir alan, kimi zaman da eğlenme, dinlenme, hayattan zevk alma gibi hedonist değerlere dayalı algılandı ya da kişilerin

düzenlenmesini sağlamaktadır. Dijitalleşen medyanın her yerdeki varlığı aynı yaşam tarzını her yere yaymaktadır. Böylelikle homojenleşme ve aynı evrensel kültüre yönelik çok biçimli eğilim inkar edilemez gözükmektedir. Dahası küresel kültür, yerel kültürlere nüfuz ederek yeni sentezler ortaya çıkarmaktadır. Bu durum melez yapıların ve kimliklerin doğmasında belirleyici olmaktadır. Günümüzde kültürel melezleşmenin ortaya çıkmasında medyanın rolü en az fiziksel karşılaşmalar kadar etkilidir. Özellikle kültürel değerlerinden kopamayan ve yeni yerleşim alanlarında geleneklerini yaşatma mücadelesi veren insanların en önemli aracı geçmiş dönemlerde televizyon ile kısıtlıyken; günümüzde dijital iletişim bu sürece eklenmiştir. Böylelikle farklı kültürlerin zaman ve mekandan bağımsız bir şekilde dijital uzamda karşılaşmasında medya en hızlı ortam olarak kabul edilmektedir.

Televizyon programlarından, sosyal paylaşım ağlarına kadar çok farklı iletişim platformu artık farklı kültürlerden bireylerin kendi kültürel değerlerini semboller ve imgeler vasıtasıyla bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde dünyanın farklı bölgelerine iletmesini sağlamıştır. Bu kültürel karşılaşma için son derece masumane bir diğer ifadesiyle tesadüfi bir etkileşim olsa da; günümüzde çok uluslu şirketler bu platformaları tüketim kültürünün yayılmasında bir aracı olarak görmektedir. Bu durum yerel olanın bitmemesi ama doğasının değişmesi noktasında önemlidir. Yemek kültürü üzerinden örneklendirdiğimizde, çok uluslu şirketler reklamlar (*dijital ve televizyon reklamları*), diziler ve filmler aracılığıyla kahvaltı alışkanlıklarında bir standartlaşmayı sağlamaktadır. Kahvaltıda Corn Flakes ve Pancake tüketmek sıradan bir pratiğe evrilirken, bir mekanda kahvaltıda çorba içmek sıradışı bir deneyim haline almaktadır. Ancak, gerçekleşen kültürel etkileşim sonucunda Corn Flakes ile birlikte çay kahvaltılarda beraber tüketilebilmektedir. Bu sayede yerel olan toplum içerisinde tedrici olarak farklı bir değere sahip olmaktadır. Bu ortamlar kültürün yaygınlaşmasını, insanların çeşitli kültürlerin varlığından haberdar olmasını sağlamaktadır. Dolaylı olarak farklı kültürlerin dijital uzamdaki etkileşimi daha önce hiç olmadığı kadar süratle birbiri içerisine geçerek harmanlaşmaktadır. Bu süreç hem küresel kültürün şekillenmesini, hem de kültürel melezliklerin oluşmasında koşuttur. Bu noktada ulusötesi şirketler bu kültür üzerinden reklamlarını ve kazançlarını artırma yoluna gitmektedir. Özellikle yemek kültürü üzerinde oldukça etkisini arttıran paylaşım kültürü, “*foodporn*”⁵ gibi yeni kavramların

kendilerini ifade etme, benliklerini kurma ve varoluşu yeniden ikame etme vb. amaçlara hizmet edici şekilde görüldü.” (Aytaç, 2002, s. 233-257).

⁵ Yemeğin karın doyurmaktan çok bir arzuya dönüşmesini sağlayan bu fotoğraflar “food porn” adıyla anılmaktadır. Food Porn adıyla anılan bu fotoğraflarda yakın plan çekimleri yemeğin içinde ne olduğunun gösterilmesi dikkat çekmektedir. Kataloglarda ya da menülerde kullanılan bu fotoğrafların estetik kaygılar taşıdıkları söylenebilmektedir. Şef Dilara Erbay

oluşmasına, yeme alışkanlıklarının değişmesine, sofraya düzenlerinin farklılaşmasına ve insanların gittikleri mekanlar üzerinden kendi statülerini farklılaştırmasına kadar geniş bir sosyo-kültürel alanı yeniden düzenlemektedir. Benzer durum televizyon programlarında ve sonrasında youtube, facebook ve instagram gibi sosyal paylaşım ağları üzerinden devam etmektedir.

Mahremiyet ve gözetimin ayrıcalıklı bir değere sahip olduğu kültürlerde big brother, evlilik programları, survivor ve türevi teşhir ve dikizlemeyi merkezine alan televizyon programları, farklı ulusal kanallarda öncelikle formatlarını sonrada yayınlandığı ülkenin kültürünü melezleştirmektedir. Böylelikle teşhir, gözetlemek ve mahremiyetin paylaşımı geleneksel toplumlarda dahi normalleşmektedir. Medya dolayımı gerçekleşen kültürlerarası etkileşim yerel kültürden birtakım toplumsal kabullerin ve normların zaman içerisinde atılmasına ve diğer kültürün kendine özgü değerlerini alımlamasıyla birlikte yeni bir boyut kazanmasını sağlamaktadır. Buradan anlaşılacağı gibi medya dolayımı gerçekleşen kültürlerarası etkileşim ve melezleşme süreci difüzyonist(*yayımla*) teori⁶ ekseninde gerçekleşmektedir. Özellikle dijital iletişimin yaygınlaşması, mobil cihazlarla birlikte iletişim sürecinde bireyin artan hareketliliği ve sosyal paylaşım ağları difüzyonist teoriyi destekler şekilde kültürlerarası etkileşime yeni ortamlar sunmaktadır. Bu yeni dijital ortamlar insanların paylaşım yoluyla birbirlerinden haberdar olduğu yeni dijital mekanlardır.

Netice itibariyle, yerel olanın küresel pazarda ayrıcalıklı bir değer ifade ettiği bir gerçektir. Yerel kültürü ifade eden eğlence tarzları, kıyafetler, yiyecekler, yeme biçimleri, davranış biçimleri ve boş zaman aktiviteleri olarak çerçeveleyebileceğimiz tüm aktiviteler eskisi gibi doğal bir ihtiyacın, bireylerin kendi kültürel dünyasından giderilmesinden çok, küresel alana taşıma ve dijital iletişim teknolojileriyle (toplumsal paylaşım ağları, mobil cihazlar ve internet altyapısı) sunulan bir görsel şölen ya da gösteri üzerinden alımlanmasıdır.

Sonuç

Kültür herşeyden önce paylaşılan bir bellek (dil, tarih, gelenek) ve toplumsal mutakabatlar ve davranış kuralları gibi ortak yaşama olanak tanıyan kurallar bütünüdür (Haviland, 2002, s. 65). Bu çerçevede kültürlerin birbirlerinden etkilenmesi, prehistorik

Buğday, food porn görsellerinde ima edildiği gibi yemeğin seksin yerine geçmediğini ama bir baştan çıkarma oyununun da temel aktörü olduğunu ifade etmektedir (İstanbul Life, 2013).

⁶ Kültürel etkileşim sürecinde evrimci teoriyi inkâr ederek; kültürün, teknik ve adetlerin taklit veya kabullenilmeler sayesinde meydana geldiğini kabul etmektedir (Oğuz, 1976, s. 26).

atalarımızdan günümüze yaşanan doğal bir süreçtir. İletişim ve taşıma teknolojilerinin sahip olduğu imkanlar paralelinde bu etkileşim süreci yüzyıllar içerisinde yoğunlaşmıştır. Geleneksel dönemlerde göç, sınır ötesi istihdam fetihler ve/veya rastlantısal olarak gerçekleşen geleneksel kısıtlı kültürel alışveriş süreci, günümüzde taşıma teknolojilerinin gelişmesi ve iletişim dijitalleşerek ışık hızına yükselmesiyle yeni bir boyut kazanmıştır. Geleneksel kültür alışverişi modelinde otantik ve arı yerli kültürlerin varlığı kabul görmektedir. Halbuki, içinde bulunduğumuz çağda her kültürel form, dış kaynaklardan edinilen bir takım farklı normları özümsemiş ve süreç içerisinde kendi içerisinde doğallaştırmıştır. Geleneksel dönemdeki kültürel alışveriş tek yönlü olmaktan çok, coğrafi keşifler, göç, görece ticari faaliyetler ve fetihler ile yakından ilişkilidir. Ancak sanayi devrimi sonrası üretim biçimlerinin değişmesi, mesai saatlerinin düzenlenmesi, toplumsal tabakalaşmanın artması, taşıma ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle kapitalist üretim mantığı tüm küreye 300 yıl gibi kısa bir sürede sirayet etmiş ve kültürel etkileşim süreci düzenli olarak Batıdan Doğuya doğru dağılır hale gelmiştir. Böylelikle çeşitli kültürlerin, yaşam tarzlarının ve toplumsal pratiklerin dijital iletişim çağında iç içe geçmesi zaruriyet halini almaya başlamıştır. Bu durum, eşzamanlı olarak içinde düşüncenin, bilgilerin, değerlerin ve yaşam biçimlerinin melezleşmesinin tecrübe edildiği ortak kültürel kimlikler ve toplumsal uzamlar(*gerçek fiziksel ve dijital uzam*) meydana getirmektedir. Bu istilacı hareket kültürel anlamda bir homojenleşme eğilimi olarak algılansa da günümüzde tahrip ettiği kültürler üzerinde yeni gedikler açarak melez formlar meydana getirmektedir.

Günümüzde çoğu kültür biçimi, farklı değerlerin, inançların ve sosyo-ekonomik pratiklerin iç içe geçtiği melez kültürlerdir (Thompson, 2008, s. 259). Arı kültürlerden söz etmenin imkansız olduğu yeni dijital çağda kültürel melezleşmenin, hızlı değişimlerin merkezinde zaman ve mekan algısını yapı bozumuna uğratan taşıma ve iletişim teknolojileri başat öneme sahiptir. Özellikle iletişimin dijitalleşmesi ve internetin toplumsallaşması kültürel karşılaşmalar için yeni siber uzamlar inşa etmiştir. Sanal ortamlar yeni küresel dijital kültürün ortaya çıkmasına aracı olurken; kültürel melezleşme süreçlerinin hızlanmasında önemli rol oynamaktadır. Son kertede günümüz modern dünyasında, maddi alanda kültürün daha hızlı değiştiğine şahit olmaktayız. Yeme kültürü, tüketim alışkanlıkları kısacası yaşama ve davranış biçimleri süratle evrilmektedir. Bu dönüşüm Batıdan Doğuya doğru gerçekleşirken; bu süreçte kültürlerarası iletişimi hızlandıran medya ve onun “*yeni*” hali kaldıraç görevi görmektedir.

Sonuç olarak medya ve kültür endüstrilerinin kültürler üzerindeki istilası iletişimin dijitalleşmesiyle her geçen gün artmaktadır. Çok uluslu ortaklıkların yönetiminde olan medya ve kültür endüstrileri, yerel kültürleri ve onların değerlerini tehdit etmekte; yabancı ve yerli kültür üzerinden bilinçli yeni sentezler ortaya çıkartarak melez kültürlerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu noktada küresel tektikleşmeden bahsemek mümkün olmamakta; baskın kültürlerin, yerli kültürler ile kaynaşmasından türeyen farklı melez yapılar meydana gelmektedir.

Kaynakça

- Aktaş, C. (2014). *QR KODLAR VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN HİBRİTLEŞMESİ*. İstanbul: Kalkeden Yayıncılık.
- Amin, S. (1999). *Küreselleşme Çağında Kapitalizm*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Appadurai, A. (1990). *Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy*. Sage.
- Aytaç, Ö. (2002). BOŞ ZAMAN ÜZERİNE KURAMSAL YAKLAŞIMLAR. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:12, Sayı:1*, 231-260.
- Bauman, Z. (2012). *Küreselleşme çev:Abdullah Yılmaz*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bennett, T. (2015). Kültür ve Farklılık: Meydan Okuyan Çokkültürcülük . L. Bonet, & E. Negrier içinde, *Ulusal Kültürlerin Sonu mu?* (s. 9-21). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castells, M. (2005). *Ağ Toplumunun Yükselişi. Ebru Kılıç (çev.)*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Davis, A. H. (2013). *Zaman Kitabı*. İstanbul: NTV Yayınları.
- Eagleton, T. (2005). *Kültür Yorumları*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Friedman, T. (2000). *Lexus ve Zeytin Ağacı, Küreselleşmenin Geleceği*. İstanbul: Boyner Holding Yayınları.
- Hall, S., Held, D., & Grew, T. M. (1992). *Modernity and its Features*. The Open University and Political Press.
- Hannerz, U. (1998). *Çevre Kültür Senaryoları, Kültürel Küreselleşme ve Dünya Sistemi: Kiimlik Temsilinin Çağdaş Koşulları*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Harvey, D. (1997). *Postmodernliğin Durumu*. İstanbul : Metis Yayıncılık.
- Harvey, D. (2012). *Postmodernliğin Durumu*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Haviland, W. (2002). *Kültürel Antropoloji*. İstanbul: Kanüs Yayınları.
- Hazar, M. (2011). Sosyal Medya Bağımlılığı Bir Alan Çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 152-176.
- Held, D., & McGrew, A. (2014). Büyük Küreselleşme Tartışması. D. Held, & A. McGrew içinde, *Küresel Dönüşümler* (s. 7-70). Ankara: Phoenix.
- İçli, G. (2001). Küreselleşme ve Kültür. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 25. No:2*.
- İstanbul Life. (2013, 07 12). <http://www.istanbullife.com.tr/food-porn/semtrehbebi/255.aspx> adresinden alınmıştır
- Kraidy, M. (2002). *Hybridity in cultural globalization. Communication Theory*.

- Latouche. (1993). *Dünyanın Batılılaşması*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- McLuhan, M. (1964). *Understanding Media*. New York .
- McLuhan, M., & Povers, B. R. (2001). *Global Köy çev: Bahar Öcal Düzgören*. İstanbul : Scala Yayınları.
- McMillin, D. (2007). *International Media Studies*. Blacwell Publishing.
- Meyrowitz, J. (1985). *No Sense of Place*. Oxford University Place.
- Oğuz, B. (1976). *Türkiye Halkının Kültür Kökenleri 1: Beslenme Teknikleri*. İstanbul.
- Pieterse, J. N. (1994). Globalization as Hybridization. *International Sociology*, 161-184.
- Postman, N. (2004). *Televizyon: Öldüren Eğlence Gösteri Çağında Kamusal Söylem. Osman Akınhay (çev.)*. . İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Robertson. (1998). Toplum Kuramı, Kültürel Görecelik ve Küresellik Sorunu. A. King içinde, *Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi* (s. 139-162). Ankara: Yolsal, Bilim ve Sanat Yayınları.
- Schmidt, E., & Cohen, J. (2014). *Yeni Dijital Çağ*. İstanbul: Optimist.
- Staiger, J. (1997). *Hybrid or inbred: The purity hypothesis and Hollywood genre history*. Film Criticism.
- Stevenson, N. (2008). *Medya Kültürleri*. Ankara: Ütopya Yayıncılık.
- Thompson, J. (2008). *Medya ve Modernite*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Virilio, P. (1991). *The Lost Dimension, Semiotext(e)*. New York: Zone Books.
- Wallerstein, I. (1997). *Bugün Gözümüzün Önünde Bir Sistem Çökmekte*. Birikim Dergisi Sayı:104.